

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 31. 5. 2022 o dovolání, které podal obviněný **Ing. Marek Gába**, nar. 8. 7. 1977, bytem Za Školou 2840/10, Ostrava 700 30, proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 5 To 314/2021, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 71 T 121/2018, takto:

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného Ing. Marka Gáby **odmítá**.

Odůvodnění:

I.

1. Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 71 T 121/2018 (dále také jen „rozsudek soudu prvního stupně“), byl obviněný Ing. Marek Gába (dále také jen „obviněný“) uznán vinným přečinem pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil podle skutkových zjištění jmenovaného soudu tím, že

„dne 25. 9. 2017 v době kolem 13.00 hod. v Bílovci, na ul. Ostravské č. 658/28, před vstupem do budovy Základní školy T. G. Masaryka, v úmyslu poškodit dobrou pověst své manželky - poškozené Mgr. Jarmily Gábové, narozené 16. 3. 1979, zaměstnané na uvedené škole jako učitelka, sdělil ředitelce školy Renátě Fialové, narozené 4. 10. 1969, a zástupkyni ředitele školy Ivě Vaňkové, nar. 24. 3. 1963, že je přišel varovat, že jde o zdraví žáků školy, protože jeho manželka chodí po testech HIV, ačkoliv se tato skutečnost nezakládala na pravdě, načež z místa odešel, čímž vystavil poškozenou nebezpečí narušení jejího profesního života a vážnosti“.

2. Za tento trestný čin byl obviněný podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 5 měsíců. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl tento trest podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 let.

3. Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 5 To 314/2021, tak, že ho podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

4. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 5 To 314/2021 (dále také jen „napadené usnesení“), napadl obviněný dovoláním z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. ve spojení s důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. Namítl, že napadené

usnesení spočívá na nesprávných skutkových závěrech o jeho úmyslu a jeho vědomosti o tom, že informace, kterou kolegyním poškozené sdělil, byla skutečně nepravdivá. Vzhledem k tomu, že se soudy nižších stupňů podle obviněného touto otázkou stran naplnění subjektivní stránky předmětného přečinu nezabývaly, nemohlo dojít k prokázání existence jednoho z obligatorních znaků dané skutkové podstaty. Soudy se při dokazování totiž zaměřily pouze na to, zda byla šířená informace pravdivá, či ne, aniž by se zabývaly tím, zda obviněný věděl nebo vědět mohl, že je nepravdivá. On přitom měl takové informace (jež v dovolání blíže rozepsal), z nichž mu vyplynul jediný závěr, a to sice, že poškozená možná „*chodí po testech HIV*“. Jím zjištěné skutečnosti nepovažoval za souhru náhod a předpokládal, že mezi nimi existuje spojitost, přičemž vyjádřil ten názor, že na jeho místě by obdobným způsobem uvažovala bezpochyby většina standardně smýšlejících lidí. Soudům vytkl, že dané skutečnosti nehodnotily ve vzájemných souvislostech, zejména přehlédly nevěru poškozené a jím nalezené erotické pomůcky. Především tedy soud prvního stupně nehodnotil všechny důležité skutečnosti a zcela nelogicky některé z nich při posuzování toho, zda byla naplněna subjektivní stránka, opomněl. Úmysl spočívající ve vědomosti toho, zda byla šířená informace nepravdivá, proto nebyl řádně prokázán, a nemohly tak být naplněny obligatorní znaky skutkové podstaty přečinu pomluvy.

5. Dále obviněný namítl, že i kdyby snad byly naplněny všechny zákonné znaky dané skutkové podstaty, spočívala by rozhodnutí soudů nižších stupňů na nesprávném právním posouzení skutku, jelikož soudy neaplikovaly ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku a v něm vyjádřený princip *ultima ratio*. S odkazem na některá rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu konstatoval, že ani v jeho věci nešlo o natolik závažné informace, aby poškozené nemohla být případně poskytnuta efektivní ochrana prostředky civilního práva. O poškozené totiž pouze uvedl, že možná chodí po testech HIV, nikoliv, že tento virus má, a učinil tak pouze před dvěma osobami. Takto sdělená informace tudíž neměla vůči ní nijak zvlášť poškozující potenciál. V dnešní společnosti se na testování na přítomnost viru HIV nenahlíží nikterak s despektem, není to zákonný důvod pro ztrátu zaměstnání, není to důvod pro ztrátu přátel, ani vážnosti. Poškozená navíc mohla kolegyním snadno vysvětlit, jak se k onomu testu na HIV dostala a proč tak učinila. S ohledem na osnovy, kvůli kterým poškozená problematiku HIV studovala, by to podle obviněného nebyl jistě žádný problém a celá situace by byla spíše k pouštění. Ostatně to, že v zaměstnání poškozené tato informace nezpůsobila žádné následky, potvrdila ve svědecké výpovědi i Mgr. Renáta Fialová. Podle jeho názoru tak neměly být k ochraně práv poškozené použity prostředky trestního práva, přičemž jestliže soudy obou stupňů jejich použití aprobovaly, měly ve svých rozhodnutích řádně odůvodnit, proč nepostačovaly normy práva civilního.

6. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 přikázal, aby soud prvního stupně znovu věc projednal a rozhodl.

7. K dovolání se vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“). Uvedla, že byť obviněný uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě ve spojení s důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř., podle jejího názoru lze jeho námitky podřadit pouze pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. ve spojení s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., neboť žádné konkrétní námitky, které by směřovaly proti rozhodným skutkovým zjištěním,

jež by byly ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, neuplatnil. Své námitky směřoval proti nesprávnému právnímu posouzení skutku, jelikož namítl absenci zavinění a neuplatnění zásady subsidiarity trestní represe. Obě námitky však státní zástupkyně označila za neopodstatněné.

8. Pokud jde o naplnění subjektivní stránky, uvedla, že skutková zjištění zformulovaná ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně jsou dostatečná z hlediska vyjádření úmyslu obviněného trestný čin spáchat. Své závěry o úmyslu přímém soud prvního stupně dovedl z jednání obviněného, který sdělil vedoucí představitelce školy, ve které poškozená pracovala, a její zástupkyni, nepravdivou a hanlivou informaci o poškozené, aniž by měl dostatek informací, na základě kterých by mohl dovést, že poškozená skutečně vyšetření na HIV absolvovala, z čehož byl zjevný jeho záměr pomluvit ji v jejím zaměstnání a způsobit jí potíže. Podle soudu prvního stupně vycházel obviněný při svých závěrech o absolvování testu HIV poškozenou pouze z obsahu prohlížeče internetové stránky, z jejích věcí, které prohledal a z nalezeného obalu od testu HIV, nijak si však tyto důkazy neověřil a své podezření šířil motivován žárlivostí a touhou pomstít se poškozené, kterou podezíral z nevěry. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně. Státní zástupkyně k tomu navíc dodala, že tuto námitku uplatnil již v odvolacím řízení a Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích konstatoval, že jde o dovolání zjevně neopodstatněné, pokud je omezeno pouze na opakování námitek uplatněných obviněným již v řízení před soudy nižších stupňů, se kterými se dostatečně a správně vypořádaly. Ve shodě se soudy je přesvědčena, že obviněný neměl dostatek informací pro učinění závěru, že poškozená test HIV absolvovala. Ostatně i sám uvedl, že poškozená mohla v zaměstnání sdělit, že se k testu na HIV dostala v souvislosti se vzděláváním svých žáků. Podle státní zástupkyně tak obviněný připouští, že indicie bylo možné vykládat i jiným způsobem. Nepochybuje o tom, že šířil neověřené informace o poškozené v jejím zaměstnání se záměrem ji poškodit, o čemž svědčí i to, že je sděloval přímo ředitelce školy a její zástupkyni, tedy osobám posuzujícím případnou způsobilost (odbornou, morální) poškozené k vyučování dětí. K trestnímu postihu pachatele trestného činu pomluvy přitom postačí pouhé srozumění s tím, že údaj, který o jiném sděluje, je nepravdivý, a že tento údaj je způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost poškozené u spoluobčanů. Obviněný přitom podle státní zástupkyně byl nejméně srozuměn s tím, že informace, kterou sdělil nadřízeným poškozené, může být nepravdivá, a šířil ji se záměrem ohrozit její vážnost zejména v zaměstnání.

9. K námitce stran toho, že se soudy nevypořádaly se zásadou subsidiarity trestní represe, státní zástupkyně vedle obecných východisek uvedla, že obviněný přehlédl, že se soud prvního stupně v bodě 15. odůvodnění svého rozsudku zabýval mírou možného dopadu jeho jednání na poškozenou. Tím podle ní fakticky hodnotil společenskou škodlivost jednání. Varování ze strany obviněného adresované nadřízeným poškozené, bylo podle soudu prvního stupně i podle názoru státní zástupkyně zcela jistě způsobilé ohrozit důvěru vkládanou do poškozené ze strany školy, veřejnosti, ale i rodičů při vzdělávání svěřených dětí. Odvolací soud se pak mírou společenské škodlivosti zabýval v bodě 11. svého usnesení a také dospěl k závěru, že je natolik vysoká, že nepostačuje postihnout jednání obviněného v jiném řízení než v trestním. Podle státní zástupkyně posuzovaný skutek z hlediska trestnosti odpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty.

10. Závěrem proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Souhlasila přitom s tím, aby Nejvyšší soud rozhodl podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. v neveřejném zasedání.

III.

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí nebo zda tu nejsou důvody pro jeho odmítnutí.

12. Dospěl přitom k závěru, že dovolání podané proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 5 To 314/2021, je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Obviněný je osobou oprávněnou k podání dovolání podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

13. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu také svým obsahem odpovídaly. Nejvyšší soud proto nejprve hodnotil, zda obviněným vznesené námitky svým obsahem vyhovují jím uplatněným důvodům dovolání.

14. Podle dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat tehdy, jestliže jsou rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy.

15. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. [v jeho obsahovém vymezení odpovídajícím dřívější úpravě účinné do 31. 12. 2021 pod písm. g)] je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že tento dovolací důvod je určen k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Jeho podstatou tudíž je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Tento dovolací důvod je tak dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky.

16. Důvodem dovolání podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 1 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení

mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l) (§ 265b odst. 1 tr. ř.). Předmětný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci (prvá alternativa), nebo byl-li zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. (druhá alternativa).

17. Obecně pak platí, že obsah konkrétních uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení tohoto dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

IV.

18. Nejvyšší soud konstatuje, že obviněný uplatnil námitku ve vztahu k subjektivní stránce trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, resp. že se soudy zabývaly tím, zda byl jím sdělený údaj pravdivý, či nikoliv, avšak nezaměřily se řádně na to, zda on věděl nebo mohl vědět, že byl sdělovaný údaj nepravdivý. Soudu prvního stupně vytkl, že nehodnotil všechny důležité skutečnosti při posuzování toho, jestli byla naplněna subjektivní stránka předmětné skutkové podstaty. Namítl proto, že úmysl spočívající v jeho vědomosti o nepravdivosti šířené informace o poškozené nebyl řádně prokázán.

19. Taková námitka proto *de facto* směřovala do oblasti dokazování, neboť teprve z těchto skutkových (procesních) výhrad vyvozoval závěr o nesprávném právním posouzení skutku, resp. o absenci subjektivní stránky. Přicházelo by tak v úvahu formálně ji podřadit pod nově vymezený (obviněným uplatněný) dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [ve spojení s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.], avšak Nejvyšší soud v posuzované věci zjevný rozpor mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními relevantními pro právní kvalifikaci neshledal, a nemá tak důvod do závěrů soudů nižších stupňů zasahovat. O zjevný rozpor se přitom jedná tehdy, když skutková zjištění postrádají obsahovou spojitost s důkazy, když skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, když skutková zjištění soudů jsou opakem toho, co je obsahem provedených důkazů. Nejvyšší soud je však v daném ohledu povolán korigovat pouze nejextrémnější excesy (přiměřeně viz nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2004, sp. zn. III. ÚS 177/04, nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. IV. ÚS 570/03, a další).

20. K tomu je dále vhodné uvést, že není ani úkolem Nejvyššího soudu, aby jednotlivé důkazy znovu reprodukoval, rozebíral, porovnával a případně z nich vyvozoval vlastní skutkové závěry. Podstatné je, že již Okresní soud v Ostravě v odůvodnění svého rozhodnutí vyložil, na základě jakých důkazů uznal obviněného vinným ze spáchání předmětného skutku a jak je hodnotil. Jím učiněná skutková zjištění, se kterými se ztotožnil odvolací soud, mají odpovídající obsahové zakotvení v provedených důkazech, které hodnotil v souladu s jejich obsahem, přičemž nevybočil z mezí volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 tr. ř.) a své hodnotící závěry dostatečně vysvětlil. Nelze tedy činit závěr, že by vykonaná skutková zjištění postrádala obsahovou spojitost s důkazy, že by skutková zjištění soudů nevyplývala z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, anebo že by skutková zjištění

soudů byla opakem toho, co je obsahem provedených důkazů, na jejichž podkladě byla učiněna.

21. Možno poznamenat, že existence případného zjevného rozporu mezi učiněnými skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy nemůže být založena jen na tom, že obviněný předkládá vlastní hodnocení důkazů a dovozuje z toho jiné skutkové, popř. i právní závěry (viz přiměřeně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1268/2013).

22. Nejvyšší soud přitom uvádí, že obviněný zcela opomíjí skutečnost, že soud prvního stupně se nezabýval pouze (ne)pravdivostí sdělovaného údaje, nýbrž učinil také ten závěr, že v době, kdy obviněný nepravdivou informaci, že poškozená „*chodí po testech HIV*“ (nikoliv pouze možná, jak obviněný v rozporu se zjištěním vyjádřeným ve skutkové větě rozsudku dotyčného soudu tvrdí v dovolání), vyslovil, neměl dostatek informací, na jejichž základě by mohl dovodit, že poškozená skutečně HIV vyšetření absolvuje. Soud prvního stupně v bodě 14. svého rozsudku dále rozvedl, proč a na základě jakých skutečností tento závěr stran naplnění subjektivní stránky učinil. Je přitom třeba uvést, že k naplnění subjektivní stránky trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku postačuje pouhé srozumění pachatele s tím, že údaj, který o jiném sděluje, je nepravdivý, a že tento údaj je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, v tomto případě poškodit poškozenou v zaměstnání. O existenci nepřímého úmyslu přitom svědčí zejména to, že si pachatel neověřil pravdivost údajů, které získal, pokud je vůbec získal, a které připouštěly více alternativních závěrů, včetně těch, jež jsou způsobilé značnou měrou ohrozit vážnost poškozené osoby u spoluobčanů, a přesto se rozhodl je sdělit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1430/2011).

23. Nejvyšší soud ve shodě se soudy nižších stupňů konstatuje, že obviněný neměl dostatek informací pro učinění závěru, že poškozená test na HIV absolvovala, resp. jím nalezené „*indicie*“ si nijak neověřil. Naopak mu dokonce přímo poškozená prostřednictvím SMS komunikace sdělila, že ona „*testy nepotřebuje*“ (č. 1. 299). Stalo se tak 4 dny předtím, než se obviněný dopustil předmětného skutku. Obviněný tedy neměl jím sdělovanou informaci (podle zjištění soudů nižších stupňů nepravdivou) nijak potvrzenou (ověřenou), ba naopak poškozenou vyvrácenou, a přesto kontaktoval svědkyně, ředitelku školy, ve které poškozená působila, Mgr. Renátu Fialovou, a její zástupkyni, Mgr. Ivu Vaňkovou, a to pod zcela banální záminkou (předání kartičky zdravotní pojišťovny jedné z žákyň), aby jim sdělil, že je poškozená ohrožením pro žáky školy, protože chodí po testech HIV. Argumentace, že měl takové informace, z nichž mu zcela pochopitelně vyplynul jediný závěr, a to že poškozená chodí po testech HIV, tedy nemůže obstát. Ve shodě se státní zástupkyní lze ještě uvést, že sám obviněný do jisté míry připustil, že indicie, které měl, bylo možné vykládat i jiným způsobem, když uvedl, že poškozená mohla snadno svým kolegyním vysvětlit, jak se k onomu testu na HIV dostala, a proč, přičemž dodal, že „*na půdě školy, která vytváří osnovy, kvůli kterým poškozená studovala problematiku viru HIV, by to jistě nebyl problém*“. Soudy proto nepochybyly, pokud shledaly, že u obviněného bylo dáno úmyslné zavinění.

24. Argumentoval-li obviněný (byť u námitky stran neaplikace zásady subsidiarity trestní represe, resp. principu *ultima ratio*) tím, že jím sdělená informace nezpůsobila poškozené žádné následky v zaměstnání, je třeba uvést, že přečin pomluvy je deliktem ohrožovacím. K ohrožení vážnosti u spoluobčanů nemusí dojít, stačí, že nepravdivý údaj je k tomu způsobilý. Tedy obviněným uváděná skutečnost nebrání vyvození trestní odpovědnosti, neboť

postačuje, že takový sdělovaný údaj byl k tomu způsobilý (bod 15. rozsudku soudu prvního stupně). Toho si přitom byl obviněný vědom a s tím záměrem také jednal, o čemž svědčí to, jakým způsobem a za jakých okolností dehonestující informaci o poškozené šířil, když přišel do školy, kde mu nestačilo mluvit se zástupkyní ředitelky školy, nýbrž chtěl jednat přímo s ředitelkou.

25. Nejvyšší soud proto uzavírá, že soudy nižších stupňů učinily správný závěr o tom, že se obviněný dopustil popsaného skutku, k čemuž měly dostatek důkazů, z nichž učiněná skutková zjištění jsou logická a přesvědčivá a odůvodňují závěr o naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, a to včetně subjektivní stránky v podobě úmyslného zavinění.

26. Vzhledem k druhé dovolací námitce lze uvést, že spáchaný skutek vykazuje také dostatečnou míru společenské škodlivosti, resp. že nevyvození trestní odpovědnosti z hlediska ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku nebylo v daném případě namístě. Takovou dovolací námitku, že se soudy nezabývaly společenskou škodlivostí skutku ve smyslu zásady subsidiarity trestní represe a že neměly být k ochraně práv poškozené použity prostředky trestního práva, nýbrž prostředky práva občanského, lze sice formálně podřadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., nicméně Nejvyšší soud jí nepřisvědčil.

27. Trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Tím je vyjádřen princip použití trestního práva jako *ultima ratio*, z něž vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné. Zásadu subsidiarity trestní represe však nelze interpretovat tak, že by i v případech dostatečně společensky škodlivých, mohla trestní odpovědnost nastoupit až po vyčerpání všech jiných dostupných právních prostředků. Princip *ultima ratio* totiž nelze vykládat v tom smyslu, že trestní postih závisí pouze na tom, zda byly či nebyly, příp. mohly být a jakým způsobem, uplatněny i mimotrestní právní prostředky, neboť ho ani u vztahů, které mají soukromoprávní základ a kterým je trestním zákoníkem poskytována i trestněprávní ochrana, nelze uplatňovat tak široce, aby to prakticky vedlo k negaci použití prostředků trestního práva jako nástroje k ochraně majetku, závazkových vztahů apod. Proto, pokud budou v daném případě dostatečně intenzivně naplněny formální znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu, a nebude se tudíž jednat o čin výjimečný, nedosahující určité míry společenské škodlivosti, je zároveň implicitně naplněna podmínka ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, že „nepostačuje uplatnění podle jiného právního předpisu“.

28. Nejvyšší soud považuje za vhodné ještě doplnit, že ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku neznamená negaci formálního pojetí (definice) trestného činu, a to proto, že přestože je trestný čin v ustanovení § 13 odst. 1 tr. zákoníku vymezen jako jednání protiprávní a trestné na podkladě formálních znaků trestného činu, je zároveň chápán jako souhrn takových znaků, které ho ve svém celku charakterizují jako čin společensky škodlivý,

před kterým je třeba společnost i jednotlivé fyzické a právnické osoby chránit, neboť porušuje základní právní statky, na nichž je vybudována demokratická společnost. Dospěje-li soud po odpovědném a objektivním zhodnocení všech okolností k závěru, že skutek naplňuje znaky posuzovaného trestného činu v předpokládané míře pro vyvození trestní odpovědnosti podle trestního zákoníku, není třeba, aby se v podrobnostech zabýval zásadou subsidiarity trestní represe. To vyplývá z toho, že již vymezením konkrétní skutkové podstaty v trestním zákoníku pomocí konkrétních znaků a trestní sazby zákonodárce stanovil, že při jejím naplnění v běžně se vyskytujících případech zásadně půjde o trestný čin (stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012).

29. Zákonodárce vymezením skutkové podstaty přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku vyjádřil vůli postihovat prostředky trestního práva takové značné ohrožení vážnosti jednotlivce u spoluobčanů, jímž může dojít zejména k jeho poškození v zaměstnání, narušení jeho rodinných vztahů či způsobení jiné vážné újmy. Nejvyšší soud přitom v usnesení ze dne 21. 4. 2020, sp. zn. 6 Tdo 304/2020, v němž se rovněž zabýval trestným činem pomluvy podle § 184 tr. zákoníku, uvedl, že soudy jsou „*povinny respektovat to, že zákonodárce vyjádřil svou vůli k postihu tohoto typu jednání i formou trestněprávní, když příslušnou skutkovou podstatu učinil součástí zvláštní části trestního zákoníku*“.

30. V daném případě není pochyb o tom, že všechny formální znaky trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku byly naplněny, přičemž s ohledem na to, že se ze strany obviněného jednalo o zlovolné jednání cílené především na profesní dehonestaci až likvidaci poškozené (bod 15. rozsudku soudu prvního stupně), nelze hovořit o tom, že by nevykazovalo potřebnou míru společenské škodlivosti. O takovém jeho jednání svědčí zejména skutečnost, že školu navštívil, jak již shora uvedeno, pod banální záminkou vrácení zdravotní kartičky jedné z žákyň, přičemž chtěl jednat přímo s ředitelkou školy (pokud by mu šlo toliko o vrácení zdravotní kartičku pojišťovny, pak by mu jistě postačovalo předat ji i zástupkyni ředitelky, se kterou nejprve jednal). Nepravdivou a vysoce hanlivou informaci o tom, že chodí po testech HIV, vyslovil před nejvyššími představitelkami školy o poškozené (učitelce) jako o své manželce, matce svých dětí, z čistě osobních důvodů (bod 15. rozsudku soudu prvního stupně), ačkoliv mu jen několik málo dní předtím sama poškozená sdělila, že „*testy nepotřebuje*“. Proto společenskou škodlivost nesnižuje ani skutečnost, že tak učinil toliko před dvěma osobami. Nehledě na uvedené je třeba zdůraznit, že zmíněná nepravdivá informace svým charakterem zasahovala také do intimní, osobní sféry poškozené.

31. Ve světle těchto okolností nemůže obstát argumentace obviněného, že neměly být k ochraně práv poškozené použity prostředky trestního práva. Obecně totiž okolnost, že k ochraně práv poškozeného by bylo možno použít i prostředků jiných právních odvětví než práva trestního, není důvodem pro neuplatnění prostředků trestního práva, jestliže skutková podstata trestného činu byla beze zbytku naplněna, a to navíc za okolností, které zvyšují společenskou škodlivost a jež byly shora v návaznosti na rozhodnutí obou soudů nižších stupňů rozvedeny. Zásada subsidiarity trestní represe a pojetí trestního práva jako *ultima ratio* nevylučuje použití trestního práva v případě protiprávního jednání, které lze postihnout i prostředky civilního práva, protože trestní zákoník chrání též soukromé zájmy fyzických a právnických osob (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2020, sp. zn. 5 Tdo 1018/2019). Uplatnění toliko soukromoprávní odpovědnosti v případě zásahů do cti, které současně naplňují všechny znaky trestného činu pomluvy podle § 184 tr. zákoníku, nelze považovat za dostačující (neboť není s to nahradit všechny funkce trestní odpovědnosti), vychází-li se z předpokladu, že civilní, resp. deliktní právo nemá sankční charakter (Čep, D.,

Kandová, K., Veselý, T. Trestný čin pomluvy: k jeho místu v trestním právu, subsidiaritě trestní represe a sankční náhradě újmy – 2. část. Právní rozhledy, 2021, č. 17, s. 583–591).

32. Nejvyšší soud s ohledem na uvedené uzavírá, že vyvození trestní odpovědnosti bylo v daném případě zcela namístě. Ve shodě se státní zástupkyní přitom konstatuje, že již soud prvního stupně, byť ne výslovně např. s odkazem na ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku, zdůvodnil, v čem spatřoval společenskou škodlivost jednání obviněného podmiňující potřebu vyvození jeho trestní odpovědnosti pro výše uvedený trestný čin, a to právě zejména v bodech, na něž Nejvyšší odkazoval – bod 14. a 15. rozsudku soudu prvního stupně – a se kterými se ztotožňuje.

33. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 5 To 314/2021, ani jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 24. 5. 2021, sp. zn. 71 T 121/2018, proto netrpí vytýkanými vadami, a zásah ze strany Nejvyššího soudu tak není namístě. V podrobnostech Nejvyšší soud na obě rozhodnutí odkazuje.

34. Z těchto důvodů Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné. Učinil tak v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje se na ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož *[v] odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí.*

Poučení: Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 31. 5. 2022

JUDr. Vladimír Veselý v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Hana Petranová